

ULUSLARARASI POLİTİK EKONOMİ

ULİ306U

KISA ÖZET

BÖLÜM-1 Temel Kavramlar

SOSYAL BİLİMLERDE UZMANLAŞMA VE ÇIKARSAMA YANILGILARI

Çok karmaşık sosyal gerçekliği bilimin konusu haline getirebilmek soyutlama yapmayı, soyutlama da sosyal gerçekliğin bazı özelliklerini dışta bırakmayı veya önemsiz görmeyi getirmektedir. Bu da aynı sosyal gerçekliğin farklı biçimlerde ele alınmasına ortam oluşturmaktadır.

Soyutlamanın Dışlama Etkisi

Her bir sosyal bilim alanı sosyal gerçekliğin bir yönünü netleştirmeye odaklanır ve bu odaklanma ayrıntıda bilgi verirken sosyal gerçekliği diğer yönlerinden soyutlar. Çok sık başvurulan bu durum, *ceteris paribus* kavramı ile ifade edilir. Latince *ceteris paribus*, “diğer koşullar aynı kalmak şartıyla” demektir. Yani gerçek hayatta birçok koşulun etkisi altında gerçekleştiği bilinen bir durumu, ona etki eden tüm faktörleri hesaba katarak analiz etmenin zorluğu, bazen de imkansızlığı nedeniyle, bilerek birkaç ana faktöre indirgeyerek açıklamak, bilimsel çalışmalarda başvurulan temel yöntemlerinden biridir.

Terkip ve Bölme Yanılgıları

Sosyal bilimlerde çıkarım yaparken genelde bu bağlamda iki yönlü mantık hatalarına rastlarız. Bunlardan biri bütünü geneli için doğru ve geçerli olan bir yargıyı her bir parça için de geçerli sayma (*bölme yanılgısı*), diğeri de tam tersi bir bütünü parçaları için geçerli olan bir yargıyı bütün için de geçerli saymadır (*terkip yanılgısı*). Bu iki yanılgı bazı durumlarda çok açık bazılarında ise fark edilmesi oldukça zor biçimde ortaya çıkar.

Aşağıdaki örnekleri düşünelim:

- Kadınlar erkeklerden uzun yaşar, bu demektir ki babam annemden önce ölecek.
- Yiyecek yardımı yapılan ailenin tüm fertleri eskisine göre daha iyi besleniyor (öz- üvey, kız-erkek, büyük-küçük, okula giden-tarlada çalışan, iştahlı-iştahsız...).
- Kadınlar erkeklerden daha az geliri işlerde çalışır, o zaman kızım oğlumdan daha az kazanıyor (kazanacak).
- Doktorlar iş yoğunluğunu protesto için yürüyüş yaptı, bu demektir ki aile doktorumuz da çok yoğun mesai yapıyor.
- İşyerindeki yemekler, sağlığa uygunluk bakımından her yıl ödül alıyor, o zaman bu yemekler benim sağlığım için de çok uygun.
- Karşıdaki iki evden biri diğerinden daha küçük, o zaman küçük evin mutfağı da diğerinkinden daha küçüktür.
- Küreselleşme dünya üretimini artırdığına göre tüm ülkeler giderek daha zenginleşir.
- Bütün ülkelerde silahlanma artıyor, o zaman bütün ülkeler kendilerini daha iyi savunacak hale geliyor.
- Dünyada hegemon bir güç oluştuğunda, uluslararası ilişkiler daha bir düzene kavuştuğu için her ülke daha çok güvende olur. Bölme yanılgısının tersi de mümkündür. Bazen tek tek her bir birey için geçerli olan durumların, o bireylerden oluşan bütün için geçerli olmaması durumu da ortaya çıkabilir.

Aşağıdaki örneklerle bakalım.

- Dört adet uçgen bir araya gelirse yeni şekil üçgen olmayabilir.
- Bir eşya satın aldığı anda duyulan mutluluk, aynı eşyayı herkes satın aldığı anda duyulmayabilir.
- Gelirini tüketmeyen bireyin serveti artarken, gelirini harcamayan toplumun milli serveti artmaz, tersine azalır.
- Bir kalabalık içinde ayağa kalkan birisi, önünü oturanlara göre daha iyi görebilir ancak herkes ayağa kalkınca hiç kimse önündekini öncekine göre daha iyi göremez.
- Beş dakika önce yola çıktığınızda yoğun trafiğe takılmadan işyerine gidebilirsiniz. Ama ise giden herkes aynısını yaparsa beş dakika erken çıkmak yoğun trafiğe takılmamak için hiçbir ise yaramaz.
- Bir öğrenci grubu içindeki her öğrenci, diğerlerinden ayrı olarak, belirli bir ek puan alırsa başarı sıralamasındaki yeri değişebilir. Ancak tüm öğrenciler aynı ek puanı alırlarsa, herkesin puanı yükselmesine karşın başarı sıralaması değişmez.
- Pazarda aynı malı satan yan yana tezgahlardan biri fiyatı düşürürse satışını artırır ancak tezgahların hepsi fiyat düşürürse hiçbiri tek başına fiyat indirdiği zamanki kadar satış miktarını artıramaz.
- Bir ülke gümrük vergilerini artırarak ekonomisinin büyümesine sebep olabilir ama tüm ülkeler bunu yaparsa dünya ekonomisi küçülür.

Uzlaşma ve Denge veya Çatışma ve Baskı

Aslında hem *uzlaşma ve denge* hem de *çatışma ve mücadele* değişik oranlarda tüm sosyal gerçekliklerde gömülü olarak mevcuttur. Bütün ilişki ve durumlarda olumlu anlam yüklenen uzlaşma, karşılıklı tarafların istek veya güçlerinin bir şekilde dengelenmesidir. Uzlaşma veya denge bir nevi “terbiye edilmiş güç” anlamındadır. Tersinden bakıldığında çatışma ve mücadele, bunların olmadığı durumların varlığı halinde anlamlıdır. Bu ikisi hayatın içinde birlikte bulunur.

Pozitif veya Normatif Bilgi

Sosyal bilimlerde çalışmaları birbirinden ayırıştırıcı bir diğer konu da, *pozitif* ve *normatif* ayırımıdır. *Normatif* ‘olması gereken’i, *pozitif* de sadece ‘olan’ı konu edinen bilgilere denir. Bilimsel yaklaşımın “olması gerektiği düşünülenleri” değil de “olanları” konu edinmesi arzu edilir. Yani bilim daha çok sosyal gerçekliğe ilişkin *normatif* (kural koyucu) değil, pozitif (*betimsel*) bir yaklaşım sergiler.

AYNI BİLİM ALANINDA FARKLI YAKLAŞIMLARIN ORTAYA ÇIKIŞ SEBEPLERİ

Birey, grup ve daha büyük toplulukların davranışlarını açıklarken ortaya çıkan bu bakış açısı farklılıkları, devlet, devlet üstü ve uluslararası diğer aktörlerin davranışlarını açıklamada da benzer gerekçelerle ortaya çıkmaktadır. Bu farklılık gerekçelerini *odaklanma, sosyokültürel ortam ve ideolojik farklılık, bireysel rekabet ve farklılıkların abartılması, katı bilimsellik ölçütünün olmayışı* olmak üzere dört ana başlık altında inceleyebiliriz.

Uzmanlaşma ve Odaklanma

Bilimsel disiplinlerin çoğalmasına yol açan bu durum, aynı zamanda her bir bilim dalı içindeki farklı yaklaşımların ortaya çıkmasının da ana sebeplerinden biridir. Her yaklaşım açıklanmaya çalışılan konunun, diğer yönlerinin açıklama konusu sosyal gerçekliğin tümü üzerindeki etkilerini göz ardı ederek yalnızca bir yönüne odaklanır.

Sosyokültürel Ortam ve İdeolojik Farklılık

Bir araştırmacı, düşünür veya bilim insanı bir yaklaşım ortaya koyarken sahip olduğu dünya görüşünün temel parametrelerinden kendisini soyutlayamaz ve esasen soyutlamaya çalışması da çok fazla bir anlam ifade etmez. Çünkü getireceği açıklamaların birilerine anlamlı gelmesi, kendilerine açıklama sunulanların dünyaya bakışlarıyla uyuşması ile yakından ilgilidir. Başka türlü yapılan açıklamalar muhataplara pek anlamlı gelmeyecektir. Düşünürler de içinde yaşadıkları “dünyalardan” hareketle bilgi ürettikleri için “dünya”ları benzesen insanların görüşlerinin de benzeşmesi kuvvetle muhtemeldir.

Bireysel Rekabet ve Farklılıkların Abartılması

Bir sosyal disiplin içinde açıklama yelpazesinin genişlemesinin nedenlerinden bir diğeri, düşünür veya teorisyenlerin kendi teorilerinin önemini artırmak, dikkat ve taraftar çekebilmek için ileri sürdükleri yeni görüş ve teorilerini, mevcut teorilerden aşırı zorlamalarla farklılaştırarak sunmaya çalışmalarıdır. Burada, getirilen açıklamalardaki küçük farklılıklar oldukça fazla abartılmakta, uzlaşılan noktalar ise tümüyle göz ardı edilmektedir.

Katı Bilimsellik Ölçütünün Olmayışı

Bir teorinin ne zaman “doğrulanacağı” veya “yanlışlanacağı” halen çözüme kavuşturulamamış bir metodolojik sorun olarak ortada durması da, bu teorik farklılığın veya teorik çoğulculuğun varlığını sürdürmesine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca bu durum, “farklı” teorilerin mukayesesinin yapılmasını da neredeyse imkansız kılmaktadır.

AYRI BİR BİLİM ALANI OLARAK ULUSLARASI POLİTİK EKONOMİ

Uluslararası politik ekonomi, politik ekonomi, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler ve biraz da sosyolojinin bir şekilde kesiştiği bir çalışma alanıdır.

İktidar, Siyaset Bilimi ve Ekonomi

Siyaset bilimi *siyasi* denilen tutum, davranış ve kurumları konu edinir. Siyasetteki anahtar kavram *iktidardır*. Ekonomi sözcük olarak eski Yunancadaki mal varlığı yönetimi anlamına gelen *oikonomike*’den gelir. Bu yüzden politik ekonomi/iktisat dendiğinde hemen akla “refah”, siyaset dendiğinde de “güç” gelir.

Uluslararası İlişkiler, Uluslararası Ekonomi ve Uluslararası Politik Ekonomi

Uluslararası ilişkiler disiplini, siyaset biliminin kavram ve yöntemlerini ulusların veya uluslararası aktörlerin birbiriyle olan ilişkilerini çözümlmek için kullanır ve bu yüzden "güç" kullanımı odaklı bir bilim alanıdır. Ulus içi aktörler ile uluslararası aktörlerin ölçek ve motivasyon ve karar süreçlerinin farklılığı önce ekonomi alanında uluslararası iktisat, siyaset alanında da uluslararası ilişkiler adlarında bağımsız bilim alanlarının ortaya çıkmasına, ardından da her iki alanı bir şekilde harmanlayan disiplinler arası nitelikte *uluslararası politik ekonomi* adıyla yeni bir disiplinin oluşmasına yol açmıştır. Önceleri uluslararası, uluslar üstü, ulus aşırı gibi kavramlarla ifade edilirken giderek bu kavramlar yerlerini giderek *küresel* kavramına terk etmektedirler. Bu yüzden uluslararası politik ekonomi kavramı bazen *küresel politik ekonomi* olarak da kullanılmaktadır.

Disiplinler Arası Çalışma ve Uluslararası Politik Ekonomi

Uzmanlaşma ve disiplinler arası çalışma birbirinin zıttı veya alternatifi olarak değil, daha iyi bilimsel açıklamalarda bulunabilmek için başvurulan iki ayrı yöntem olarak değerlendirilmelidir. Hem mikro düzeydeki analizlerin terkip yanılığı nedeniyle makro düzeyde geçerli olmama durumu, hem de disiplinler arası çalışmaların faydalarından yararlanma, *uluslararası politik ekonomi* adı altında yeni bir alanın ortaya çıkmasında önemli rol oynamıştır.

Her bir bilim alanında odaklanılabilecek bazı soruları şöylece formüle edebiliriz:

Antropoloji. Günümüzde yasayan ve geçmişte yaşamış farklı insan toplulukları bugünkü finansal krize karşılık gelecek kıt kaynakların dağılımında karşılaştıkları sorunlarla nasıl bas etmeye çalışmışlardır? Bu bas etme çabaları onların değer, kural ve kurumlarını nasıl şekillendirmiştir?

Siyaset bilimi: Bir ülkede finansal krizin ortaya çıkma sürecinde, krizin yönetiminde ve kriz sonrasında toplum içinde güç dağılımı nasıl değişir? Hükümetlerin krizin yol açtığı başlıca sorunlara (örneğin işsizlik sorununa) çözüm için önerileri nasıl ve niçin farklılaşır?

Karşılaştırmalı siyaset. Farklı siyasal sistemlerde finansal krizlerin ortaya çıkmasının sebepleri ve sonuçları aynı mıdır? Farklıysa bu farklılığın ortaya çıkmasında, siyasal kültür, siyasal kurumlar, ülkenin uluslararası sistemdeki konumu gibi faktörlerin etkileri nasıl ortaya çıkar?

Sosyoloji. Kriz yasayan topluluğun içindeki sınıflar (üst, orta veya alt gelir grupları), gruplar (farklı etnik ve dini kökenliler, göçmenler), kesimler (kadınlar, evliler, çocuklar, yaşlılar, hastalar) krizden nasıl etkilenir?

Uluslararası iktisat. Finansal kriz doğrudan yabancı yatırımları veya ülkelerin dış ticaret hacimlerini nasıl etkiler, niçin?

Uluslararası ilişkiler. Finansal kriz, ülkeler arasındaki mücadeleyi ne yönde etkileyecek? Bu kriz, büyük devletlerin askeri harcamaları üzerinde nasıl bir etkide bulunacak? Terör örgütlerine verilen gizli destekler bundan nasıl etkilenecek?

Sosyal psikoloji. Finansal krizlerden sonra bu krizlerden etkilenenlerin etkilenmeyen bireylere bakışlarında bir değişiklik, ise ve toplum düzenine bakışta kalıcı tutum farklılıkları ortaya çıkar mı?

İktisat. Krizle irtibatlı veriler kullanılarak finansal krizlerin sebepleri ve sonuçları konusunda tüm finansal krizleri açıklayacak bazı eğilimler bulmak mümkün müdür?

Çalışma ekonomisi. Finansal kriz çalışma koşulları üzerinde kısa, orta ve uzun vadede ne tür etkiler yapar? İşverenler, sendikalar ve çalışanların konumlarında ne tür değişiklikler olur?

Tarih. Krizler hangi tarihsel dilimlerde ve hangi diğer olaylarla birlikte meydana gelmektedir?

ULUSLARARASI POLİTİK EKONOMİDE ANALİZ DÜZEYLERİ

Her bir açıklama sonuçta aynı şeyleri söylemese de, konunun bir yönünü anlamamıza önemli ölçüde yardımcı olabilir. Bu çerçevede bir ülkede olan olayları veya bir devletin bir konuda verdiği kararları, sebepleri, karar süreçleri ve sonuçları bağlamında ortaya koymak amacıyla yapılan çalışmalarda, *bireysel düzey*, *devlet düzeyi*, *devletlerarası düzey* ve *küresel düzey* olmak üzere birbirinden farklı en az dört analiz düzeyinden bahsedilebilir.

Her bir analiz düzeyi aynı konulara birbirini tamamlayan, teyit eden veya birinin açıklayamadığı yönleri açıklayan farklı analizlerin yapılmasını mümkün kılar.

Bireysel Düzey

Bireysel düzeydeki analizlerde genelleme imkanı çok sınırlı olduğu için çalışmalar daha çok *örnek olay incelemesi* şeklinde yapılır. Sosyal bilimlerde *örnek olay incelemesi*, bir kurumsal problemin veya araştırma konusunun seçilen bir örnek özelinde incelenmesi; öne sürülen hipotezin seçilen bir örnek olayla karşılaştırılması veya örnek olaydan yola çıkarak asıl araştırma konusunun test edilmesi amacıyla yapılan çalışmalara denir.

Devlet Düzeyi

Birey düzeyinden ülke düzeyine analizi genişlettiğinizde, uluslararası ilişkileri düzenleyen kararların alınmasında ülke içinde ve dışındaki çıkar ve baskı gruplarının, ülkede yerleşik siyasal kültürün, siyasal kurumların işleyişinin ve karar süreçlerinin şeffaflık düzeyinin bu kararları nasıl etkilediği ele alınır.

Devletlerarası Düzey

Bir ülkenin su veya bu gerekçe ile oluşan ulusal düzeydeki kararları, hem o ülkenin diğer ülkelerle hem de üçüncü ülkelerin kendi aralarındaki ilişkilerini etkiler. Bu yüzden bazen iki ülke arasındaki ilişkileri anlamak için üçüncü ülkeler arasındaki ilişkilere bakmak gerekir.

Küresel Düzey

Ülkelerin gidişatını etkileyen en kapsayıcı ve genel analiz küresel düzeyde yapılan analizdir.

ULUSLARARASI POLİTİK EKONOMİNİN ÇALIŞMA ALANLARI

Uluslararası politik ekonomi çalışmaları, enerjiden çevre kirliliğine, uluslararası ticaretten finansa, kalkınmadan dış yardımlara, teknolojiye tanımı ve içeriği değişen güvenliğe kadar çok geniş bir alana yayılmıştır.

Enerji, Çevrenin Korunması ve Kirlilik

Günümüzde enerji kaynaklarının güvenliği, doğal gaz ve petrol gibi yaygın kullanılan ve belirli ülkelerin kontrolünde olan enerji girdilerinin denetim altında tutulması, uluslararası alanda ve devlet yönetiminde önemli başarı kriterleri arasındadır. Bu yüzden ucuz ve çevreyi kirlilemeyen enerjiler, ülkeler için önemli hedefler haline gelmiştir.

Doğrudan Yabancı Yatırımlar ve Çok Uluslu Şirketler

Doğrudan yabancı yatırımların artması bir yandan ülke ve ekonomiye yabancıların güvenini gösterirken öte yandan da ulus devletlerin kendi istedikleri gibi kararlar vermelerini zorlaştırarak örtük biçimde de olsa ulus devlet egemenliğine sınırlama getiren yeni bir sistem ortaya çıkarmaktadır. Sonuçta, ulusal ve uluslararası ilişkileri anlamak, bu karmaşık ilişkileri çözümlenmekten geçer. Bu da uluslararası politik ekonomistlerin önemli bir çalışma alanıdır.

Küreselleşme, Uluslararası Finans ve Ticaret

Küreselleşmenin dinamikleri, aktörleri ve gelişim seyri ulus devletlerinin konumunu derinden etkilediği için, ulus devletlerin davranış biçimlerini inceleyen araştırmacıların zihninde küreselleşme sürekli bir temel çalışma alanı statüsündedir.

Uluslararası ticaret. Küresel ekonomik faaliyetlerin en önemli ayağı, uluslararası ticarettir.

Uluslararası finans. Uluslararası ticareti mümkün kılan ödeme yöntemleri, para ve kredi ilişkileri, döviz kurlarının değişimi ve bu alandaki rejimlerin ülkeler arasındaki ilişkilerde önemli etkisi vardır.

Güvenlik ve Hegemonya

Güvenlik. Geleneksel güvenlik çalışmaları devlet ve askeri güvenlik odaklıdır.

Hegemonya. Uluslararası ilişkiler, ağırlıklı olarak ulus devletlerin gücüne göre şekillenir.

Hegemonya. Uluslararası ilişkiler, ağırlıklı olarak ulus devletlerin gücüne göre şekillenir. Kalkınma stratejilerinde herhangi bir ülkenin değil tüm insanların ortak malı olan (okyanuslar, uzay, atmosfer gibi) alanların kullanımında *uluslararası orta malların trajedisi* denen durum ortaya çıkar.

Bilindiđi üzere *orta malların trajedisi*, ortak kullanılan nesnelere sahipsiz, bakımsız ve ilgisiz kalma veya aşırı kullanım sonucu kısa süre sonra yok olma durumuna gelmesini ifade eder.

Teknoloji. Teknolojinin gelişiminde en önemli itici sektörlerden biri kuşkusuz savunmadır.

Uluslararası Yardımlar

Bireyler arasındaki yardım özünde insani ve sosyal bir olgudur. Ama devletlerin diğerlerine yaptığı yardımlar çoğu zaman politik bir araç olarak görülür. Bir ülkeye mali yardım, teknik yardım adları altında yapılan yardımlar sadece bir insani yardım olarak kalmaz, yardımın niteliği ve büyüklüğüne göre yardım edene bağımlılık yaratır.

Bu Özetin tamamını,Çıkmış Sorularını,Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/uluslararasi-ekonomi-politik-uli306u?search=UL%C4%B0306U>